

Онуфрієнко Н.О.

слухач магістратури
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Шинкаренко І.Р.

кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри оперативно-розшукової
діяльності та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЕЮ 271 КРИМІНА- ЛЬНО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

13 квітня 2012 року Верховна Рада України прийняла новий Кримінальний процесуальний кодекс України, який вперше впроваджує інститут негласних слідчих дій. У главі 21 Кримінального процесуального кодексу України всі негласні слідчі (розшукові) дії поділяються на «втручання у приватне спілкування» та «інші негласні слідчі (розшукові) дії».

Контроль за вчиненням злочину може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин. Організаційними формами контролю за вчиненням злочину є: контрольована поставка, контрольована та оперативна закупка, спеціальний слідчий експеримент, імітування обстановки злочину [1].

У законодавстві України визначено, що оперативні підрозділи мають право проводити контрольовану поставку товарів, предметів та речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форми власності з метою виявлення та документування фактів протиправних діянь. Крім того, для одержання доказів злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, може бути проведена оперативна закупка – операція щодо придбання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів [2; 3].

Відповідно до ч. 3 ст. 271 КПК України під час підготовки та проведення контрольованої та оперативної закупки забороняється провокувати (підбурювати) особу на вчинення цього злочину з метою його подальшого викриття, допомагаючи особі вчинити злочин, який вона би не вчинила, як би

слідчий цьому не сприяв, або з цією самою метою впливати на її поведінку насильством, погрозами, шантажем. Здобуті в такий спосіб речі і документи не можуть бути використані у кримінальному провадженні [1].

Практика Європейського суду з прав людини показує, що питання провокації злочину неодноразово ставало предметом перевірки останнього. Склалася відповідна практика щодо визнання допустимим утручання в процес скоєння злочину відповідними органами .

Наприклад, у п.55 рішення у справі «Раманаускас проти Литви» (Ramanauskas v Lithuania) [GC], 74420/01 від 05.02.2008 ЄСПЛ дійшов висновку, що підбурювання з боку поліції має місце тоді, коли працівники правоохоронних органів або особи, які діють за їхніми вказівками, не обмежуються пасивним розслідуванням, а з метою документування злочину, тобто отримання доказів і порушення кримінальної справи, впливають на суб'єкта, схильючи його до скоєння злочину, який в іншому випадку не був би скоєний [5].

Проте у справі «Тейшейра де Каштру проти Португалії» (Teixeira de Castro v Portugal), 25829/94 від 09.06.1998 (п.39) Суд дійшов висновку, що дії двох співробітників поліції вийшли за рамки дій таємних агентів, оскільки вони спровокували злочин, до того ж немає ніяких підстав вважати, що його було б скоєно без їхнього втручання... Відповідно, порушено п. 1 ст. 6 [4].

Таким чином, якщо правоохоронні органи спеціально залучають підготовлених осіб, які своїми активними діями підбурюють «злочинця» до вчинення правопорушення, то докази на підтвердження винуватості, отримані під час такої провокації, суд зобов'язаний визнати недопустимими, а обвинуваченого – виправдати. Разом з тим, якщо представники правоохоронних органів обмежилися пасивним спостереженням, і під час проведення негласних слідчих дій мав місце судовий контроль за дотриманням прав та свобод особи, зібрані докази відповідатимуть усім критеріям належності, допустимості та достовірності.

Так, відповідно до ухвали від 27.11.2014 у справі №5-3626КМ-14 Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ визнав провокаційними дії правоохоронних органів під час другого та третього етапів контрольованої закупки психотропних речовин та виключив з обвинувачення засудження за ознакою повторності [5].

Таким чином, проведений аналіз дає підстави стверджувати, що норми КПК, які передбачають порядок проведення НСРД, потребують додаткового врегулювання шляхом унесення запропонованих змін та доповнень з метою дотримання прав людини прав при їх проведенні.

Список бібліографічних посилань:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 1 верес.2017 р.: (офіц. текст): - К. Паливода А.В. 2017.- 372с.
2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» (Електронний ресурс). – режим доступу зі сторінки : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2135-12/page>.

3. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» (Електронний ресурс). – Режим доступу зі сторінки : <http://zakon2.rada.gov.ua>

4. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. – К.: «К.І.С.», 2010-576с.

5. Національна Асоціація Адвокатів України, Рада адвокатів Київської області, "Закон і бізнес" 17.10—23.10.2015, О. Татаров (електронний ресурс). – режим доступу зі сторінки : <http://radako.com.ua>.

Гошуляк Ю.Ю.

курсант 3 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоєв Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативного-розшукової
діяльності та спеціальної техніки
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОВОКАЦІЯ ЗЛОЧИНУ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ ТА НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Однією із найбільш дискусійних проблем кримінального процесуального та оперативного-розшукового законодавства на сьогодні є питання правомірності проведення окремих оперативного-розшукових заходів (*далі ОРЗ – Ю.Г.*) та негласних слідчих (розшукових) дій (*далі НСРД – Ю.Г.*), змістом яких можуть бути дії провокаційного характеру з боку правоохоронних органів. Як наслідок, матеріали, отримані в такий спосіб, будуть визнані недопустимими через порушення прав і свобод людини та не можуть бути допущені судом як докази.

Окремі проблемні питання застосування елементів провокації у протидії злочинності були предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних фахівців у різних галузях правової науки: кримінального права та процесу, криміналістики та оперативного-розшукової діяльності.